

Marek Rocki

Kolegium Analiz Ekonomicznych
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Ekonomiczne losy absolwentów kierunków z obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu rocznika 2014

Streszczenie

Celem opracowania jest wskazanie czynników różnicujących wynagrodzenia absolwentów rocznika 2014 polskich uczelni prowadzących kierunki w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Wynagrodzenia mogą przy tym być traktowane jako rynkowa wycena absolwentów dokonywana przez pracodawców. Wyższe przeciętne wynagrodzenia absolwentów danej uczelni czy danego kierunku wskazują na lepsze oceny kompetencji i przygotowania do podjęcia pracy. Z drugiej strony, istniejąca od 2011 r. swoboda tworzenia kierunków studiów spowodowała, że w ofercie uczelni pojawiły się kierunki międzyobszarowe i międzydziedzinowe. Można sformułować hipotezę, że takie oferty są wyrazem poszukiwania innowacyjnych programów studiów odpowiadających potrzebom pracodawców (rynku pracy), a zarazem sposobem na wykorzystanie różnorodności kadr naukowo-dydaktycznych uczelni, tworzących takie kierunki. Prezentowane analizy wskazują na fałszywość tej hipotezy. Analizy wskazują także na koniczność zmian w zakładanych efektach kształcenia dla części z analizowanych ofert dydaktycznych.

Słowa kluczowe: edukacja wyższa, rynek pracy, kierunki medyczne

Kody klasyfikacji JEL: H89, I21

1. Wprowadzenie

O stanie polskiego szkolnictwa wyższego, w tym w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, można wnioskować na podstawie wielu różnorodnych źródeł informacji. Oficjalne dane wskazują na liczbę pracowników, liczbę studentów, jakość kształcenia badaną przez Polską Komisję Akredytacyjną przy współpracy z Komisją Akredytacyjną Akademickich Uczelni Medycznych oraz rynkową wycenę absolwentów zawartą w danych ZUS, a prezentowaną w raportach generowanych z „Ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych” (dalej: ELA). Jednocześnie wspomniane wyżej dane mają zróżnicowany charakter: od prostych zbiorów liczb (pracownicy ogółem, nauczyciele akademicy, studenci, doktoranci itp.) dotyczących jednego momentu, poprzez zagregowane dane grup absolwentów (na podstawie informacji ZUS) odnoszące się w końcu 2017 r. do roku (dla rocznika 2015) lub dwu lat (dla rocznika 2014) od ukończenia studiów w relacji do hipotetycznych populacji osób zamieszkujących powiaty, w których są płacone składki ZUS absolwentów, aż po dane z szeregu lat w przypadku raportów PKA (oceny dokonywane są cyklicznie i systematycznie, a mają „ważność” na czas określony w uchwale Prezydium PKA).

Dane zawarte w raportach z Ekonomicznych Losów Absolwentów dają możliwość przeprowadzenia analiz wskazujących na przyczyny zróżnicowanej oceny absolwentów na rynku pracy¹. Celem niniejszego opracowania jest **analiza danych o wynagrodzeniach absolwentów rocznika 2014 polskich uczelni prowadzących kierunki w zakresie nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej i wskazanie czynników różnicujących ich wynagrodzenia**. Wynagrodzenia mogą przy tym być traktowane jako rynkowa wycena absolwentów dokonywana przez pracodawców. Wyższe przeciętne wynagrodzenia absolwentów danej uczelni czy danego kierunku wskazują także na lepsze oceny kompetencji i przygotowania do podjęcia pracy.

Z drugiej strony istniejąca od 2011 r. swoboda tworzenia kierunków studiów spowodowała, że w ofercie uczelni pojawiły się kierunki międzyobszarowe i międzydziedzinowe. **Można sformułować hipotezę, że takie oferty są wyrazem poszukiwania innowacyjnych programów studiów odpowiadających potrzebom pracodawców (ryнку pracy), a zarazem sposobem na wykorzystanie różnorodności kadr naukowo-dydaktycznych uczelni, tworzących takie kierunki**. Prezentowane analizy posłużą do weryfikacji tej hipotezy.

¹ Przykładowo dla absolwentów kierunków ekonomicznych: M. Rocki, *Ocena dopasowania oferty dydaktycznej kierunków ekonomicznych do potrzeb rynku pracy na podstawie czasu poszukiwania pracy przez absolwentów*, „Handel Wewnętrzny” 2017, 4(369), s. 156–168.

2. Źródła danych i przedmiot analiz

W analizach omawianych w dalszej części artykułu brani są pod uwagę jedynie absolwenci jednolitych studiów magisterskich oraz absolwenci studiów II stopnia, gdyż dla I stopnia dane ELA wskazują na znaczące zróżnicowanie sytuacji absolwentów².

Analizie poddani są zarówno absolwenci studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, łącznie. Dane pozwalają jednak na ocenę zróżnicowania losów absolwentów tych dwu trybów studiów.

Badana populacja to 16 782 absolwentów studiów drugiego stopnia i studiów jednolitych w dziedzinie nauk medycznych, nauk farmaceutycznych, nauk o zdrowiu, nauk o kulturze fizycznej (tak zdefiniowany jest obszar nauk) oraz studiów międzydziedzinowych, których nazwy wskazują na związek z wymienionymi wcześniej dziedzinami³.

Podmiotem analiz omawianych w artykule są grupy zarejestrowanych w ZUS absolwentów poszczególnych kierunków studiów prowadzonych przez dany wydział na danej uczelni. Przez odrębną jednostkę w tym przypadku rozumieć należy studia prowadzone z wyodrębnionym numerem POL-on, co oznacza, że studia stacjonarne i niestacjonarne prowadzone przez dany wydział uczelni wyższej mogą być zarejestrowane odrębnie. W dalszej części tekstu takie grupy określane będą nazwą kierunku z podaniem nazwy uczelni (uczelni i wydziału) lub nazwą jednostki prowadzącej studia (wydziału lub uczelni) oraz trybem studiów. W przypadku badanej populacji takich grup jest 263.

Z zasad przyjętych w ELA (związanych z ochroną danych osobowych) wynika dodatkowe ograniczenie: baza danych nie pozwala na generowanie raportów o absolwentach kierunków, które ukończyło mniej niż 10 absolwentów.

Ważnym ograniczeniem wnioskowania na podstawie ELA jest to, że dane tam zgromadzone nie zawierają informacji o ewentualnej pracy absolwentów przed studiami oraz podczas studiów. Należy też odnotować, że w zbiorach ZUS nie są rejestrowane umowy o dzieło, umowy zlecenia, umowy zawierane za granicą Polski, praca bez umowy, dane mogą także nie obejmować ubezpieczonych w KRUS.

Należy podkreślić, że dane ZUS nie zawierają informacji o wykonywanym zawodzie. Tak więc o ile ELA zawiera dane o bezrobociu, czasie poszukiwania pracy czy wynagrodzeniach, o tyle nie wiadomo, czy podjęta praca jest zgodna z profilem ukończonych studiów. Jak się jednak wydaje, w przypadku kierunków studiów charakteryzujących się najkrótszym czasem

² Przykładowo, spośród absolwentów biotechnologii medycznej na studiach I stopnia Śląskiego Uniwersytetu Medycznego tylko 10,3% zarejestrowało się w ZUS (podjęło pracę), ale nikt spośród tych absolwentów nie doświadczył bezrobocia, co najprawdopodobniej oznacza, że podjęli studia II stopnia. Z drugiej strony 100% absolwentów pielęgniarstwa na studiach I stopnia Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego jest zarejestrowanych w ZUS i nikt spośród nich nie doświadczył bezrobocia.

³ Należy dodać, że populacja wszystkich absolwentów studiów II stopnia i jednolitych studiów magisterskich to 154 036 absolwentów (zarejestrowanych w ZUS) studiów II stopnia i JM z 2622 „jednostek”.

poszukiwania pracy czy najwyższymi wynagrodzeniami można przyjąć, że praca wykonywana przez absolwentów jest zgodna z ich wykształceniem. Jednocześnie można zakładać, że w przypadku kierunków, których absolwentów charakteryzują najniższe wynagrodzenia i najdłuższy czas poszukiwania pracy występuje niska zgodność wykształcenia z wykonywaną pracą⁴.

W interpretacji wyników analiz należy mieć na uwadze niejednoznaczność ofert dydaktycznych określaną taką samą nazwą. Niejednoznaczność ta jest skutkiem zmian legislacyjnych dokonanych w Prawie o Szkolnictwie Wyższym z 2011 r., a także wynikiem postulatów zawartych w „Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020”. Proponowano w niej „odejście od odgórnie ustalanych kierunków studiów i zastąpienie ich programami dyplomowymi, które będą samodzielnie projektowane przez uczelnie”⁵, a w szczególności: „Uczelnie posiadają szeroką autonomię. Tworzone przez nie programy nauczania i badań uwzględniają potrzeby rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego kraju”⁶. Skutkiem tych zmian jest to, że różne oferty dydaktyczne (zawierające zróżnicowane efekty kształcenia) mogą nosić identyczną nazwę, a jednocześnie oferty o identycznych lub zbliżonych efektach kształcenia mogą nosić różne nazwy. Obowiązkiem uczelni jest jedynie wskazanie obszarów kształcenia⁷. W przypadku programu międzyobszarowego uczelnia musi określić dla każdego ze wskazanych obszarów procentowy udział liczby punktów ECTS. Dane takie nie są jednak uwzględnione w bazie ELA.

Oczywiście swoboda uczelni ograniczana jest – w przypadku części z rozpatrywanych kierunków – obowiązującymi standardami kształcenia, określanymi rozporządzeniem ministra do spraw nauki i szkolnictwa wyższego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia. Dotyczą one kierunków: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa, położnictwa, analityki medycznej / medycyny laboratoryjnej.

Dla weryfikacji sformułowanej wyżej hipotezy o innowacyjności kierunków międzydziedzinowych (międzyobszarowych) w analizach uwzględniono w tym zakresie kierunki studiów spoza obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej, a mianowicie:

- pielęgniarstwo oferowane w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk społecznych (Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej, 104 absolwentów studiów niestacjonarnych) oraz oferowane w ramach studiów międzyobszarowych i międzydziedzinowych (Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej, 33 absolwentów studiów rozpoczętych przed wejściem w życie omawianych wyżej przepisów),

⁴ Niskie wynagrodzenia i długi czas poszukiwania pracy oznacza jednocześnie niską ocenę jakości kształcenia przez pracodawców lub niedopasowanie zakładanych efektów kształcenia do oczekiwań rynku pracy.

⁵ *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020*, Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji są to obszary kształcenia w zakresie: 1) nauk humanistycznych, 2) nauk społecznych, 3) nauk ścisłych, 4) nauk przyrodniczych, 5) nauk technicznych, 6) nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, 7) nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, 8) sztuki. Por. §4, ust. 3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów, Dz.U. z 2016 r., poz. 1596.

- kosmetologię, studia międzyobszarowe i międzydziedzinowe w Wyższej Szkole Zdrowia, Urody i Edukacji w Poznaniu, 86 absolwentów studiów niestacjonarnych,
- zdrowie publiczne, studia międzyobszarowe i międzydziedzinowe (UMK, UJ, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Pomorski Uniwersytet Medyczny i Gdański Uniwersytet Medyczny, łącznie 306 absolwentów),
- dietetykę, studia międzyobszarowe i międzydziedzinowe (SGGW i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, łącznie 107 absolwentów).

W przypadku absolwentów kierunku turystyka i rekreacja jako prowadzonego poza obszarem nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej wyodrębniono dwie grupy. Pierwsza, uwzględniona w analizach kończyła studia prowadzone przez wydziały, których nazwy nawiązują do analizowanego obszaru (nauki o kulturze fizycznej)⁸. Druga – pominięta w analizach – to absolwenci tego kierunku umieszczanego przez uczelnie w zbyt odległych od kanonu analizowanego obszarach, by mógł być on uznany za bliski kierunkom o tej samej nazwie prowadzonym w tym obszarze⁹.

W tabelach prezentowanych w dalszej części artykułu wskazywane są dla poszczególnych grup absolwentów: przeciętna liczba miesięcy poszukiwania pracy na umowę o pracę, przeciętny odsetek absolwentów, którzy mieli doświadczenie bycia bezrobotnym, przeciętne zagrożenie bezrobociem (liczone jako przeciętna liczba miesięcy, w których absolwenci byli zarejestrowani jako bezrobotni), przeciętne wynagrodzenie oraz średni odsetek absolwentów, którzy mieli doświadczenie samozatrudnienia. Wszystkie dane dotyczą okresu od momentu uzyskania dyplomu do 30.09.2015 r.

3. Analizy szczegółowe

Punktem wyjścia jest analiza losów absolwentów studiów sklasyfikowanych w różnych dziedzinach nauk oraz jako międzydziedzinowe lub międzyobszarowe. Następnie przedstawione zostanie zróżnicowanie losów absolwentów różnych kierunków zagregowanych niezależnie od dziedziny nauki. Kolejne analizy dotyczyć będą poszczególnych kierunków w podziale na dziedziny nauki.

⁸ Są to: Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej, Wydział Turystyki i Rekreacji Szkoły Głównej Turystyki i Rekreacji, Wydział Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wydział Turystyki i Promocji Zdrowia GWSH w Katowicach, Wydział Turystyki i Rekreacji ALMAMER Szkoła Wyższa, Wydział Turystyki i Rekreacji AWF w Warszawie (ale pominięto absolwentów turystyki i rekreacji tejże uczelni w przypadku przyporządkowania do dziedziny nauk ekonomicznych).

⁹ Pominięte w analizie grupy absolwentów kończyły studia w zakresie turystyki i rekreacji w obszarze nauk przyrodniczych w dziedzinie nauk o ziemi (AGH, UMCS, WSG w Bydgoszczy), w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych (AWF w Warszawie, Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej, Uniwersytet Szczeciński), a także studia międzyobszarowe i międzydziedzinowe (m.in. z Politechniki Białostockiej, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, SGGW).

3.1. Absolwenci według dziedzin nauki

Analizę zaczynamy od zestawienia losów badanej grupy absolwentów rocznika 2014 w podziale na obszary nauki, w których sklasyfikowano ich efekty kształcenia (tabela 1).

Tabela 1. Absolwenci studiów jednolitych magisterskich i studiów II stopnia rocznika 2014 studiów w dziedzinach sklasyfikowanych w obszarze nauk medycznych, nauk o zdrowiu i o kulturze fizycznej oraz innych obszarach

Lp.	Dziedzina nauk	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Farmaceutycznych	1 271	2,01	11,09	3,27	3 205,04	5,82
2	Medycznych	5 420	4,35	13,88	4,46	3 933,12	7,71
3	O kulturze fizycznej	3 081	3,42	31,39	11,99	1 848,89	8,57
4	O zdrowiu	3 908	2,11	20,93	7,60	2 271,90	14,97
5	Międzydziedzinowe	1 544	2,28	23,32	7,93	2 147,93	13,80
6	Obszar i dziedzina nauk społecznych	104	6,18	0,00	0,00	3 661,00	9,62
7	Studia międzyobszarowe i międzydziedzinowe	1 353	2,79	28,53	11,97	2 048,63	11,46
8	Ogółem badana grupa*	16 782	2,80	18,72	6,86	2 281,29	9,36
	Ogółem dla studiów II stopnia	145 031	2,43	25,60	8,80	2 794,12	7,10
	Ogółem dla studiów JM	19 554	3,54	22,70	7,20	2 572,87	7,20

* W analizach uwzględniono dodatkowo 101 absolwentów turystyki i rekreacji z AWF w Katowicach, dla których w bazie ELA nie ma jednak informacji o wydziale, trybie studiów, obszarze i dziedzinie.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Należy odnotować znaczące zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy absolwentów studiów sklasyfikowanych w różnych dziedzinach nauki oraz to, że badana grupa absolwentów wypada gorzej niż przeciętni absolwenci całego rocznika 2014. Pomijając „egzotyczne” w tym przypadku przyporządkowanie do obszaru i dziedziny nauk społecznych (pielęgniarstwo, Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej) najlepiej odnaleźli się na rynku absolwenci studiujący w zakresie nauk medycznych, a najgorzej w zakresie nauk o kulturze fizycznej. W kontekście sformułowanej wyżej hipotezy o potencjalnej innowacyjności studiów międzyobszarowych i międzydziedzinowych należy stwierdzić, że losy absolwentów takich studiów nie wskazują na ich pozytywny odbiór na rynku pracy. Oznacza to, że możliwy brak podstaw do przyjęcia tej hipotezy. Stwierdzenie to może być jednak podważone przy rozpatrywaniu studiów międzyobszarowych lub międzydziedzinowych dla poszczególnych kierunków studiów.

Analiza danych o losach absolwentów wskazuje, że występuje istotne zróżnicowanie wewnątrz poszczególnych dziedzin. Ilustracją tego faktu jest tabela 2, zawierająca dezagregację według kierunków studiów dla dziedziny nauk farmaceutycznych (oczywiście kierunki te prowadzone są także z przyporządkowaniem do innych dziedzin).

Tabela 2. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów kierunków w dziedzinie nauk farmaceutycznych

Lp.	Poziom studiów	Kierunek	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	JM	Analityka medyczna	173	4,6	32,95	8,95	2 314,21	1,16
2	JM	Farmacja	932	1,4	4,08	0,72	3 695,89	4,72
3	II st	Kosmetologia	166	2,8	27,71	11,68	1 377,61	16,87

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Warto tu odnotować, że aż 32,65% absolwentów studiów niestacjonarnych z kosmetologii z Wydziału Farmaceutycznego UJ podjęło samozatrudnienie. Ich przeciętne wynagrodzenie wynosi 1644 zł.

3.2. Porównanie losów absolwentów różnych kierunków studiów

Przejdziemy teraz do analizy losów absolwentów według „nazw” kierunków, niezależnie od tego, do jakiej dziedziny lub obszaru dany kierunek został przyporządkowany. Zróżnicowanie losów absolwentów analizowanych kierunków zawarto w tabeli 3.

Tabela 3. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów analizowanych kierunków studiów

Lp.	Kierunek	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Analityka medyczna	402	4,87	38,06	10,66	2 099,76	2,74
2	Dietetyka	428	3,97	38,79	13,66	1 440,36	22,90
3	Elektroradiologia	53	2,76	22,64	7,42	2 021,82	37,74
4	Farmacja	932	1,39	4,08	0,72	3 695,89	4,72
5	Fizjoterapia	3 645	2,97	29,85	10,66	1 673,14	17,45
6	Kierunek lekarski	3 155	3,73	2,50	0,50	2 532,62	1,17
7	Kierunek lekarsko-dentystyczny	725	3,19	0,28	0,08	2 027,60	2,62

Lp.	Kierunek	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
8	Kosmetologia	539	3,25	29,50	11,49	1 347,29	23,56
9	Pielęgniarstwo	2 146	0,44	3,22	0,83	3 310,73	9,27
10	Położnictwo	464	1,23	12,50	4,30	2 903,28	6,90
11	Sport	73	4,21	16,44	6,59	1 815,24	5,48
12	Turystyka i rekreacja	1 158	3,44	29,88	12,24	1 883,54	6,99
13	Wychowanie fizyczne	2 082	3,15	31,51	12,52	2 020,29	7,11
14	Zdrowie publiczne	980	3,01	31,02	12,99	2 056,42	11,73
15	Ogółem	16 782	2,80	18,72	6,86	2 281,29	9,36

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Warto odnotować, że dane charakteryzujące absolwentów elektrokardiologii (kierunku prowadzonego jedynie przez Uniwersytet Medyczny w Poznaniu) wskazują, że ich sytuacja na rynku pracy jest gorsza niż przeciętnego absolwenta w badanej grupie.

Dane dotyczące kierunku lekarskiego wskazują na praktycznie jednakowe losy absolwentów: minimalny czas poszukiwania pracy na umowę o pracę wynosił 3,3 miesiąca (Uniwersytet Medyczny w Łodzi i Uniwersytet Warmińsko-Mazurski), a maksymalny 4 miesiące (uniwersytety medyczne w Warszawie i Gdańsku). Najwyższe przeciętne wynagrodzenie wynosi 2649 zł (Warszawski Uniwersytet Medyczny), a najniższe 2449 (Śląski Uniwersytet Medyczny).

Podobnie mało zróżnicowane są losy absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego. Wynagrodzenia wahają się od 1905 zł (Uniwersytet Medyczny w Łodzi) do 2244 zł (Gdański Uniwersytet Medyczny), minimalny czas poszukiwania pracy na umowę o pracę wynosił 2,1 miesiąca (Collegium Medicum UJ), a maksymalny 3,8 miesiąca (uniwersytety medyczne w Gdańsku i Białymstoku). Nietypowe jest jedynie doświadczenie samozatrudnienia absolwentów Collegium Medicum UJ, wynoszące 8,96% przy średniej 2,26%.

W dalszej części nie będą analizowane losy absolwentów wymienionych wyżej kierunków, a także kierunków sport, turystyka i rekreacja oraz wychowanie fizyczne.

3.3. Absolwenci poszczególnych kierunków studiów

Wyrazem autonomii uczelni w kreowaniu oferty dydaktycznej jest możliwość przyporządkowania efektów kształcenia kilku dziedzinom (należy ustalić proporcje między nimi, wyrażone udziałem punktów ECTS oraz wskazać w minimum kadrowym osoby odpowiadające poszczególnym dziedzinom). Jak może się wydawać, oferta studiów międzydziedzinowych w danym obszarze jest wyrazem innowacyjności i przekraczania podziałów na dziedziny.

Z kolei przyporządkowanie do jednej dziedziny jest zazwyczaj wyrazem dopasowania oferty dydaktycznej do minimum kadrowego, a w konsekwencji do koncepcji kształcenia. W tym kontekście interesujące jest zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy absolwentów tego samego kierunku, ale oferowanego w różnych dziedzinach.

3.3.1. Analityka medyczna

Kierunek analityka medyczna (tabela 4) prowadzony jest jedynie przez uniwersytety medyczne. W zakresie nauk o farmacji kierunek ten realizowany jest w Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, Lublinie i Łodzi. Przeciętne wynagrodzenia absolwentów tego kierunku każdej z wymienionych uczelni są wyższe niż średnia. Z kolei w ramach dziedziny nauk medycznych kierunek ten prowadzą Uniwersytet Jagielloński, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika oraz Śląski Uniwersytet Medyczny. Absolwenci analityki medycznej sklasyfikowanej w dziedzinie nauk farmaceutycznych uzyskali przeciętne wynagrodzenie 2314,21 zł, natomiast absolwenci tegoż kierunku sklasyfikowanego w naukach medycznych 1937,75 zł. Jednocześnie można zaobserwować istotne zróżnicowanie samozatrudnienia: absolwenci analityki medycznej „farmaceutycznej” wybrali samozatrudnienie maksymalnie w 2,56%, podczas gdy w przypadku analityki medycznej „medycznej” aż w 14,29% (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie).

Tabela 4. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów analityki medycznej

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki o farmacji	173	4,6	32,95	8,95	2 314,21	1,16
2	Nauki medyczne	229	5,08	41,9	11,95	1 937,75	3,93
3	Analityka medyczna ogółem	402	4,87	38,06	10,66	2 099,76	2,74

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Najwyższe przeciętne wynagrodzenie absolwentów analityki medycznej prowadzonej w ramach dziedziny nauk medycznych jest niższe niż średnia dla wszystkich absolwentów tego kierunku. Oznacza to, że pracodawcy niżej cenią kompetencje uzyskiwane w toku studiów z analityki medycznej prowadzonych w ramach dziedziny nauk medycznych.

3.3.2. Dietetyka

W przypadku dietetyki (tabela 5) studia w dziedzinie nauk medycznych prowadzone są przez uniwersytety medyczne w Katowicach i Poznaniu, w dziedzinie nauk o zdrowiu

w uniwersytetach medycznych w Gdańsku, Warszawie, Łodzi i Szczecinie, międzdziedzinowe oferowane są przez „klasyczne” uniwersytety (UJ, UMK), natomiast międzyobszarowe przez uczelnie „przyrodnicze” (SGGW i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu¹⁰). Interesującą, że najwyżej „wycenieni” przez pracodawców są absolwenci SGGW (2185 zł przeciętnego wynagrodzenia oraz 3169 zł przeciętnego wynagrodzenia na umowę o pracę, tylko 1,5 miesiąca rejestracji jako bezrobotni w okresie od uzyskania dyplomu do 30.09.2015). Należy odnotować znaczące zróżnicowanie losów absolwentów tego kierunku: najniższe przeciętne wynagrodzenie charakteryzuje absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego (obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu, studia międzyobszarowe, przeciętne wynagrodzenie 753 zł, 33,33% samozatrudnionych), co stanowi jedynie 34% średniego wynagrodzenia absolwentów tego kierunku z SGGW i 52% średniej dla wszystkich absolwentów tego kierunku. Przeciętny czas poszukiwania pracy na umowę o pracę wynosi od 0,8 miesiąca (Warszawski Uniwersytet Medyczny) do 6 miesięcy (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Gdańsku). Doświadczenie bezrobocia dotyczy tylko 10% absolwentów SGGW, ale aż 66% absolwentów Śląskiego Uniwersytetu Medycznego. Samozatrudnienia doświadczyło tylko 10% absolwentów SGGW, ale aż 50% Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

Tabela 5. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów dietetyki

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki medyczne	108	3,87	46,30	18,90	1 397,67	29,63
2	Nauki o zdrowiu	137	4,19	33,58	10,00	1 532,16	19,71
3	Studia międzdziedzinowe	76	4,43	47,37	15,28	1 098,11	25,00
4	Studia międzyobszarowe	107	3,45	31,78	11,89	1 609,02	18,69
5	Dietetyka ogółem	428	3,97	38,79	13,66	1 440,36	22,90

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Ocena losów absolwentów dietetyki z SGGW i Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu wskazuje na możliwość przyjęcia hipotezy o pozytywnych skutkach innowacyjności.

¹⁰ W przypadku SGGW uczelnia deklaruje – zgodnie z raportem po wizytacji PKA z 10–11.12.2015 „w zależności od stopnia kształcenia” – 84–86% ECTS z obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz 14–16% z obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej. Natomiast w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu proporcja ta wynosi 65 i 35%. Raporty PKA dostępne są w bazie ocen na www.pka.edu.pl.

3.3.3. Fizjoterapia

Ocena losów absolwentów fizjoterapii (tabela 6) wskazuje z kolei na brak możliwości przyjęcia hipotezy o pozytywnych skutkach innowacyjności: absolwenci studiów międzydziedzinowych (UMK, Śląski Uniwersytet Medyczny, AWF w Poznaniu) mają przeciętnie najniższe wynagrodzenia wśród fizjoterapeutów. Co więcej, fizjoterapia jest jednym z kierunków, których dotyczy dylemat wyboru pomiędzy ogólnoakademickim a praktycznym profilem kształcenia. Uczelnie, kierując się różnymi przesłankami, podejmują czasami dyskusyjne decyzje¹¹.

Tabela 6. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów fizjoterapii

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki medyczne	535	2,94	26,36	9,79	1 776,73	21,31
2	Nauki o kulturze fizycznej	766	3,33	31,72	11,39	1 630,77	13,19
3	Nauki o zdrowiu	1583	2,60	27,42	9,77	1 708,71	17,88
4	Studia międzydziedzinowe	761	3,46	35,48	12,37	1 568,96	18,13
5	Fizjoterapia ogółem	3 645	2,97	29,85	10,66	1 673,14	17,45

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Losy absolwentów fizjoterapii wskazują jednocześnie, że najwyższe przeciętne wynagrodzenia charakteryzują absolwentów studiów niestacjonarnych. Najwyższe wynagrodzenie dotyczy absolwentów studiów niestacjonarnych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego 2501 zł (37,04% samozatrudnienia, 0,2 miesiąca poszukiwania pracy na umowę o pracę, 4% miało doświadczenie bezrobocia, 0,49% ryzyka bezrobocia), podczas gdy w tym samym uniwersytecie absolwenci studiów stacjonarnych otrzymywali wynagrodzenie 1589 zł (25,61% samozatrudnienia, 4,8 miesięcy poszukiwania pracy na umowę o pracę, 27% miało doświadczenie bezrobocia, 9,55% ryzyka bezrobocia). Ogółem różnice między absolwentami studiów stacjonarnych i niestacjonarnych zilustrowano w tabeli 7. Należy tu dodać, że w tej i kolejnych tabelach zawierających dane o absolwentach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych suma liczb absolwentów jest mniejsza niż ogólna liczba absolwentów, gdyż klasyfikacja stacjonarne/niestacjonarne nie obejmuje studentów, którzy rozpoczęli studia przed wejściem w życie przepisów, będących podstawą gromadzenia danych w systemie POL-on.

¹¹ Cytat z raportu PKA z wizytacji 13–14.03.2015 w UMK Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy: „zwraca uwagę pewna niespójność pomiędzy założonym profilem studiów – ogólnoakademickim, a faktycznie realizowaną koncepcją kształcenia, która zakłada przede wszystkim praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu fizjoterapeuty”. Por. www.pka.edu.pl.

Tabela 7. Absolwenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku fizjoterapia

Lp.	Tryb studiów	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Stacjonarne	1 321	5,00	42,47	14,07	1 437,02	15,90
2	Niestacjonarne	2 124	1,70	21,89	8,44	1 806,44	17,89
3	Ogółem	3 645	2,97	29,85	10,66	1 673,14	17,45

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

3.3.4. Kosmetologia

W kontekście weryfikowania hipotezy o pozytywnych skutkach prowadzenia studiów międzyobszarowych lub międzydziedzinowych na jej potwierdzenie nie wskazują dane w tabeli 8, dotyczące absolwentów kosmetologii. Studia międzyobszarowe prowadzi jedynie Wyższa Szkoła Zdrowia, Urody i Edukacji. Jak wynika z danych, absolwenci tej uczelni (86 osób, studia niestacjonarne) nie są wysoko oceniani na rynku: średnie wynagrodzenie 1307 zł, przeciętnie 3,3 miesiąca poszukiwania pracy, 22% doświadczyło bezrobocia, a jednocześnie 37,21% doświadczyło samozatrudnienia.

Tabela 8. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów kosmetologii

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki farmaceutyczne	166	2,77	27,71	11,68	1 377,61	16,87
2	Nauki medyczne	105	4,78	36,19	15,76	1 054,10	26,67
3	Nauki o zdrowiu	182	2,76	30,77	11,28	1 507,88	21,43
4	Studia międzyobszarowe	86	3,35	22,09	6,39	1 307,00	37,21
5	Kosmetologia ogółem	539	3,25	29,50	11,49	1 347,29	23,56

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Podobnie jak w przypadku fizjoterapii, wśród absolwentów kosmetologii dominują absolwenci studiów niestacjonarnych (ponad 62%). Przeciętne wynagrodzenie po studiach niestacjonarnych wyniosło 1407 zł, podczas gdy po stacjonarnych 1250 zł. W przypadku tego kierunku występuje istotne zróżnicowanie samozatrudnienia. W przypadku studiów niestacjonarnych od 10% dla Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (nie ma absolwentów studiów

stacjonarnych tej uczelni) do 47,06% dla UMK, a w przypadku studiów stacjonarnych od 2,70% dla UMK do 10,20% dla Śląskiego Uniwersytetu Medycznego¹².

3.3.5. Pielęgniarstwo

W przypadku pielęgniarstwa (tabela 9) losy absolwentów studiów międzydziedzinowych wskazują na odrzucenie hipotezy o pozytywnych skutkach innowacyjności, podczas gdy losy absolwentów studiów międzydziedzinowych – na jej potwierdzenie. Należy jednak wskazać, że studia międzyobszarowe (Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej) ukończyło jedynie 33 absolwentów.

Tabela 9. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów pielęgniarstwa

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki medyczne	380	0,49	2,89	0,90	3 536,62	3,95
2	Nauki o zdrowiu	1 060	0,38	3,21	0,88	3 347,34	12,26
3	Nauki społeczne	104	0,06	0,00	0,00	3 468,00	9,62
4	Studia międzydziedzinowe	569	0,06	4,22	0,88	2 977,16	7,56
5	Studia międzyobszarowe	33	0,00	0,00	0,00	4 182,00	3,03
6	Pielęgniarstwo ogółem	2 146	0,44	3,22	0,83	3 310,73	9,27

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Podobnie jak w przypadku kosmetologii i fizjoterapii, absolwentów pielęgniarstwa charakteryzuje znaczące zróżnicowanie w ocenach pracodawców. Minimalne średnie wynagrodzenie wyniosło 1980 zł (Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, studia stacjonarne), podczas gdy maksymalne 4284 zł (Gdański Uniwersytet Medyczny, studia niestacjonarne). PWSIiP w Łomży (studia stacjonarne) wypada nietypowo źle na tle pozostałych uczelni, przy średnim czasie poszukiwania pracy 0,44 miesiąca absolwenci tej uczelni szukali pracy przeciętnie przez 3,1 miesiąca, a 29% spośród nich doświadczyciło bezrobocia (średnia 3,22%). Interesujące, że absolwenci Wyższej Szkoły Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej, która jako jedyna prowadziła¹³ ten kieru-

¹² Pomijam tu tych absolwentów studiów w UMK i Wyższej Szkole Zawodowej Kosmetyki i Pielęgnacji Zdrowia w Warszawie, którzy rozpoczęli studia przed wejściem w życie przepisów regulujących zbieranie danych w systemie POL-on. Łącznie osób tych było 25, a 7 z nich wybrało samozatrudnienie.

¹³ Dnia 23 października 2014 r. Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej zawiesiło dokonanie oceny programowej tego kierunku ze względu na informacje rektora o zaprzestaniu spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego dla studiów I i II stopnia. Może to oznaczać, że nietypowe przyporządkowanie pielęgniarstwa

nek jako międzyobszarowy oraz jako kierunek w obszarze i dziedzinie nauk społecznych, wypadają bardzo dobrze wśród wszystkich absolwentów pielęgniarstwa. Ogólnie, podobnie jak w przypadku kosmetologii, lepiej na rynku pracy odnaleźli się absolwenci studiów niestacjonarnych, co pokazano w tabeli 10.

Tabela 10. Absolwenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku pielęgniarstwo

Lp.	Tryb studiów	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Stacjonarne	706	0,94	6,66	1,47	3 024,36	2,83
2	Niestacjonarne	1161	0,18	1,64	0,54	3 366,03	13,44
3	Ogółem	2 146	0,44	3,22	0,83	3 310,73	9,27

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Przy widocznym zróżnicowaniu absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych występuje także istotne zróżnicowanie wewnątrz tych grup. Wśród absolwentów studiów niestacjonarnych najwyższe przeciętne wynagrodzenie uzyskali absolwenci Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (4284 zł), a minimalne absolwenci Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (2592 zł). Wśród absolwentów studiów stacjonarnych najwyższe wynagrodzenia uzyskali absolwenci Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (3444 zł), a najniższe wspomniani wyżej absolwenci PWSiIP w Łomży. W pewnej części uczelni występuje także istotne zróżnicowanie wynagrodzeń absolwentów danej uczelni w zależności od trybu studiów, co zapewne wynika z tego, że studia niestacjonarne wybierają osoby wykonujące ten zawód, a stacjonarne – kontynuujące naukę po studiach pierwszego stopnia. Przykładowo absolwenci studiów niestacjonarnych w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym 4284 zł, a studiów stacjonarnych 2749 zł, odpowiednio PWSiIP w Łomży: 3404 zł i 1980 zł, Pomorski Uniwersytet Medyczny 3432 zł i 2888 zł, UJ 3756 zł i 2695 zł, UJK 3191 zł i 2394 zł, Uniwersytet Medyczny w Poznaniu 4066 zł i 3189 zł. Co interesujące, nie ma takiej różnicy w przypadku Podhalańskiej PWSZ (2848 zł i 2613 zł), Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (3680 zł i 3444 zł), Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (2592 zł i 2416 zł), UMK (2919 zł i 2810 zł) oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego (3372 zł i 3089 zł).

w Wyższej Szkole Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej do obszaru nauk społecznych oraz (inna grupa absolwentów) do studiów międzyobszarowych wynikało nie tyle z innowacji, ile z poszukiwania metody na legalizację kierunku studiów prowadzonego przy braku minimum kadrowego o składzie typowym dla nauk medycznych lub nauk o zdrowiu.

3.3.6. Położnictwo

Hipoteza o pozytywnych skutkach innowacyjności nie znajduje także potwierdzenia w przypadku położnictwa (tabela 11).

Tabela 11. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów położnictwa

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki medyczne	168	1,20	7,14	2,29	3 150,43	5,36
2	Nauki o zdrowiu	183	1,10	11,48	3,59	2 843,57	7,65
3	Studia międzydziedzinowe	113	1,48	22,12	8,46	2 632,53	7,96
4	Położnictwo ogółem	464	1,23	12,50	4,30	2 903,28	6,90

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Także w przypadku położnictwa sytuacja rynkowa absolwentów studiów stacjonarnych jest gorsza od kończących studia niestacjonarne. Przeciętne wynagrodzenia prawie wszystkich grup absolwentów studiów stacjonarnych są niższe od średniej. Najwyższe wynagrodzenia uzyskali absolwenci Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (studia niestacjonarne, 3698 zł, czas poszukiwania pracy 0,4 miesiąca, 3% doświadczyło bezrobocia), a najniższe Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (międzydziedzinowe studia stacjonarne, 2168 zł, 2,7 miesiąca, 39%).

3.3.7. Zdrowie publiczne

W przypadku zdrowia publicznego wyniki uzyskane przez absolwentów studiów międzyobszarowych (tabela 12) w praktyce pokrywają się z przeciętnymi dla wszystkich absolwentów tego kierunku.

Tabela 12. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów zdrowia publicznego

Lp.	Dziedzina	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Nauki medyczne	15	3,20	40,00	29,09	1 718,00	13,33
2	Nauki o zdrowiu	659	3,38	31,11	12,79	2 084,33	10,47
3	Studia międzyobszarowe	306	2,22	30,39	12,63	2 012,88	14,38
4	Zdrowie publiczne ogółem	980	3,01	31,02	12,99	2 056,42	11,73

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

Zdrowie publiczne jest kolejnym kierunkiem, w którym losy ekonomiczne absolwentów studiów niestacjonarnych są znacząco lepsze niż studiów stacjonarnych niezależnie od dziedziny, w jakiej prowadzony jest kierunek (tabela 13).

Tabela 13. Zróżnicowanie sytuacji absolwentów zdrowia publicznego według trybu studiów

Lp.	Tryb studiów	Liczba absolwentów	Przeciętny czas oczekiwania na pierwszą pracę na umowę o pracę (w mies.)	% absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia	Ryzyko bezrobocia (w %)	Przeciętne wynagrodzenie (w zł)	% absolwentów, którzy byli samozatrudnieni
1	Stacjonarne	501	4,80	39,92	16,46	1 824,21	18,16
2	Niestacjonarne	391	1,09	21,48	9,16	2 274,47	6,99
3	Zdrowie publiczne ogółem	980	3,01	31,02	12,99	2 056,42	11,73

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy ELA.

4. Podsumowanie

Przeprowadzone wyżej analizy wskazują na konieczność przeglądu zakładanych (oferowanych) efektów kształcenia. Po pierwsze, istotne zróżnicowanie ekonomicznych losów absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych analizowanych kierunków wskazuje na potrzebę głębszej analizy powodów tego zjawiska. Jedną z możliwych przyczyn przeciętnie wyższych wynagrodzeń jest to, że studia niestacjonarne podejmują osoby już pracujące w zawodzie związanym z kierunkiem studiów. Jeśli tak, to konsekwencją powinno być inne sformułowanie efektów kształcenia niż dla studiów stacjonarnych. Po drugie, ponieważ w ponad 10% grup absolwentów odnotowano ponad 25% samozatrudnienia¹⁴, to także oznacza konieczność uwzględnienia tego faktu w efektach kształcenia.

Analizy nie wskazują na potwierdzenie hipotezy mówiącej, że studia międzyobszarowe lub międzydziedzinowe dały okazję do takiego ukształtowania efektów kształcenia, który odpowiada potrzebom pracodawców. Najprawdopodobniej twórcy ofert dydaktycznych nie dość precyzyjnie analizowali potrzeby rynku. Takie problemy ma, niestety, także wiele innych obszarów kształcenia¹⁵.

¹⁴ Por. M. Rocki, *Samozatrudnienie absolwentów polskich uczelni rocznika 2014*, „e-Mentor” 2017, nr 4(71), s. 4.

¹⁵ Por. np. M. Rocki, *Jakość kształcenia a ekonomiczne losy absolwentów. Analiza przypadków*, UAM, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2018.

Bibliografia

Dokumenty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów, Dz.U. z 2016 r., poz. 1596.

Wydawnictwa zwarte

1. Rocki M., *Ocena dopasowania oferty dydaktycznej kierunków ekonomicznych do potrzeb rynku pracy na podstawie czasu poszukiwania pracy przez absolwentów*, „Handel Wewnętrzny” 2017, 4(369).
2. Rocki M., *Samozatrudnienie absolwentów polskich uczelni rocznika 2014*, „e-Mentor” 2017, nr 4(71).
3. Rocki M., *Jakość kształcenia a ekonomiczne losy absolwentów. Analiza przypadków*, UAM, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2018.
4. *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020*, Ernst & Young Business Advisory, Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010.

Materiały internetowe

1. *Przeglądy gospodarcze OECD: Polska 2016*, www.oecd.org/poland/economic-survey-poland.htm, wrzesień 2017.
2. www.pka.edu.pl/portfolio-item/baza-ocen/

Remuneration of Graduates of Medical and Health Science Courses Graduated in 2014

Summary

The paper aims to list factors that differentiate remuneration of graduates of medical schools and health science courses who completed their education in Poland in 2014. Remuneration can be understood as market value of graduates seen through employers' eyes. Higher average remuneration of graduates of a particular school of medicine, medical university or a concrete course are indicative of better evaluation of their competence and readiness to take up a job. On the other hand, the freedom to develop new courses granted to universities in 2011, has introduced courses covering a mixture of fields or themes. A hypothesis can be formulated that such offers reflect searches for innovative university courses that would meet the needs of employers (labour market) and, at the same time, open up the opportunity to utilise diverse skills of scientific and teaching staff. Presented analyses show that the hypothesis is false. They also suggest changes in learning outcomes assumed for some of the analysed offers.

Keywords: higher education, labour market, medical courses
